

IJTIMOIIY TARMOQNING TA'LIM TIZIMIDAGI O'RNI

Rayumqulova Maftuna Nodir qizi

Samarqand davlat chet tillar instuti talabasi

[Gmail: maftuna2005r@gmail.com](mailto:maftuna2005r@gmail.com)

Ilmiy rahbar: **Sattarova Dilrabo Ikrambayevna**

Ingliz tili kafedrasi assistent o'qituvchi

[Gmail: sattarovadilrabo25@gmail.com](mailto:sattarovadilrabo25@gmail.com)

Annotatsiya: Ushbu maqola o'quv jarayonida ijtimoiy tarmoq veb-saytlaridan foydalanishning didaktik imkoniyatlarini ochib beradi. Virtual ta'lim muhiti elementlarini ta'limga joriy etishning ijobiy va salbiy oqibatlarini muhokama qilinadi. XXI asr bilimlar jamiyatini yaratish bilan tavsiflanadi, uning asosiy komponentlari bilim, tajriba, ijodkorlik va innovatsiyalardir. Ko'pgina iqtisodchi-larning ta'kidlashicha, zamonaviy jamiyatimiz uchun bilimlar jamiyatini yaratish, bilimlarni ishlab chiqarish, tarqatish va almashish tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Tashkilotlar axborotga ishlab chiqarishning uchinchi omili sifatida qaraydilar. Hozirgi vaqtda bilimlarni ishlab chiqarish va almashish, boshqa narsalar qatori, ta'lim muhitini yaratishga ta'sir qiluvchi asosiy elementlardir.

Kalit so'zlar: uzluksiz ta'lim, onlayn ta'lim, masofaviy ta'lim, ijtimoiy tarmoq, aralash ta'lim.

Annotation: This article reveals the didactic possibilities of using social networking websites in the educational process. The positive and negative consequences of introducing the elements of the virtual educational environment into education are discussed. The 21st century is characterized by the creation of a knowledge society, the main components of which are knowledge, experience, creativity and innovation. Many economists argue that creating a knowledge society, producing, disseminating and sharing knowledge is becoming more and more important for our modern society. Organizations consider information as the third factor of production. Currently, the production and sharing of knowledge, among other things, are the main elements influencing the creation of a learning environment.

Keywords: continuing education, online education, distance education, social network, blended learning.

KIRISH

Ijtimoiy tarmoq saytlarining yanada rivojlanishi zamonaviy jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy sohasidagi o'zgarishlar bilan bog'liq. Shunday qilib, Kastelsning ta'kidlashicha, onlayn hamjamiyatlardagi ijtimoiy munosabatlarning yangi davri Internetning rivojlanishi tufayli emas, balki globallasuv, ilmiy tadqiqotlardagi yangi texnologik paradigma, transmilliy tashkilotlarning global ta'sirining kuchayishi tufayli paydo bo'lgan (masalan, BMT) va yangi ekologik ong ⁶. Bu kuchlar birgalikda insoniyatning yashash, ishlash va o'rganish tarziga ta'sir ko'rsatdi. ¹

Tarmoqlarning ahamiyatiga o'tishning misoli Amerika ish joyining o'zgaruvchan dinamikasidir. Globallasuv va iqtisoddagi siljishlar natijasida ishchilar butun umri davomida bir ishda qolish ehtimoli kamroq, holbuki 30 yildan kamroq vaqt oldin ko'pchilik odamlar umrining ko'p qismini bitta ishda ishlagan. Mehnat bozorida barqarorlik kamroq bo'lganligi sababli, ishchilar vaqt va kontekst bo'yicha tarqalgan shaxsiy tarmoqlarga ko'proq ishonishadi. Shaxsiy ijtimoiy tarmoqlar (masalan, Facebook va LinkedIn), elektron pochta, bloglar va uyali telefonlar odamlarga shaxsiy aloqalar bilan uzoqroq bog'lanish imkonini berdi va shaxsiy ijtimoiy tarmoqlarning tobora muhim rolini kuchaytirdi.

Wong & Wong ma'lumotlariga ko'ra, 1980 yildan keyin tug'ilgan amerikaliklar ijtimoiy tarmoqlarni yaratishga qodir ⁸. Bu boshqa avlodning o'ziga xos xususiyatlari bilan bog'liq: martaba o'zgarishi va ish joyini o'zgartirish. Ko'pgina yosh mutaxassislar mehnat sharoitlaridan qoniqmasa, tezda yangi ishga o'tishlari mumkin. Yosh mutaxassislar qanchalik tez-tez bir ishdan ikkinchisiga o'tsa, yangi imkoniyatlar ochadigan shaxsiy tarmoqlar, obro'-e'tibor va yangi ma'lumotlarga kirishning roli shunchalik muhim bo'ladi.

Shunga ko'ra, so'nggi o'n yil ichida ijtimoiy tarmoqlarning rivojlanishi odamlar uchun juda muhim bo'ldi. Ushbu kontseptsiya bilimlarni samarali almashish, innovatsiyalarni rag'batlantirish va ishtirokchilarni qo'llab-quvvatlash uchun ijtimoiy tarmoqlarni yaratish qobiliyati tufayli tashkilotlar, olimlar va korxonalar uchun bir xil darajada muhimdir. Aslini olganda, ijtimoiy tarmoqlar ijtimoiy kapitalni yaratadi va saqlaydi. Inson kapitali shaxs ega bo'lgan bilim va ko'nikmalarni, madaniy kapital esa

¹ Zolotuxin S. A. Elektron darslikni yaratishning asosiy tamoyillari // Pedagogikaning zamonaviy muammolari: fan paradigmasi va ta'limni rivojlantirish tendentsiyalari. - Kuban, 2022. - 152-157-betlar.

ijtimoiy amaliyotlarni nazarda tutsa, ijtimoiy kapital munosabatlarda va jamiyatga a'zolikda, shuningdek, bunday munosabatlardan olinadigan mumkin bo'lgan resurslarda namoyon bo'ladi. Shunday qilib, nazariy jihatdan tarmoqda qancha ijtimoiy kapital mavjud bo'lsa, bilim, resurslardan foydalanish imkoniyati va innovatsiyalar salohiyati shunchalik ko'p bo'ladi.²

Adabiyotlar tahlili va metodologiya

Ta'limda ijtimoiy tarmoqlardan foydalanishning afzalliklari orasida biz quyidagilarni ta'kidlaymiz:

- o'quvchilar uchun interfeys va kommunikativ muhitning o'zi tanishligi ularga o'quvchilarni yangi ta'lim maydoniga moslashtirish uchun vaqtni tejash imkonini beradi;
- ko'pgina resurslar bepul, ammo ular ta'lim vazifalarini bajarish uchun muhim funktsiyalarga ega;
- ijtimoiy xizmatlarning funkcionalligi nafaqat saqlash, balki raqamli kontentni yaratish va almashish imkonini beradi; pirovardida, o'quvchilar bilim yaratish va almashish jarayonida ishtirok etadilar;
- video, audio va interaktiv ijtimoiy xizmatlarning multimedia imkoniyatlari o'quv materialini taqdim etishni sezilarli darajada diversifikatsiya qilish imkonini beradi;
- ijtimoiy tarmoqlardagi ta'lim faoliyati o'z-o'zini anglash, o'zini namoyon qilish, muvaffaqiyatsizlikdan qo'rqish, ijtimoiy xulq-atvor motivlari va boshqalar bilan bog'liq o'quv motivlarini rivojlantirishga yordam beradi;
- forumlar, bloglar, wikilar va boshqa Web 2.0 vositalari uchun texnologiyalardan foydalanish talabalarga mustaqil yoki birgalikda o'quv materialini yaratishga imkon beradi, bu esa, o'z navbatida, mustaqil kognitiv faollikni rag'batlantiradi, talabalarni o'quv jarayoniga jalb qilishga yordam beradi, tanqidiy fikrlashni rivojlantiradi, aks ettirish va boshqalar;
- ijtimoiy tarmoqlar yordamida o'rganish XXI asr o'quvchilariga nafaqat ma'lumotni topish, balki uni qayta ishlash va uning asosida yangi axborot yaratish qobiliyati bilan bog'liq ko'nikmalarni shakllantirish imkonini beradi;

² Levy P. L'razvedka jamoasi. Pour une anthropologie du cyberspace. Parij: La Decouverte, 2023 yil.

- ijtimoiy xizmatlar muhitida ta'limni qo'llab-quvvatlash nafaqat sinfda yoki auditoriyada rasmiy mashg'ulotlar bilan cheklanib qolmasdan, balki darsdan tashqari vaqtda pedagogik yordam ko'rsatib, ta'lim maydonini kengaytirishga imkon beradi.³

Muhokama va natijalar

Ijtimoiy tarmoqlardan foydalanishning eng muhim afzalligi, bizning fikrimizcha, yangi pedagogik uslublar va strategiyalar mumkin bo'ladi. Bunday strategiyalardan biri hamkorlikda raqamli kontent yaratishdir. Bunday ish o'qituvchi va talaba o'rtasida ham, talabalar o'rtasida ham amalga oshirilishi mumkin. Biroq, amalda o'qituvchi va talabaning rollari bir-birini almashtirishi mumkin. Bu mexanizm o'quvchiga yo'naltirilgan ta'lim jarayonini tashkil etish imkonini beradi, bunda asosiy e'tibor ta'lim natijasidan ta'lim jarayoniga o'tadi.

Yana bir muhim pedagogik strategiya - bu norasmiy ta'lim ko'nikmalarini rivojlantirishdir. Norasmiy va norasmiy ta'limni rivojlantirish zarurati Evropa Ittifoqining rasmiy hujjatlarida ham, O'zbekiston Respublikasining rasmiy hujjatlarida ham bir necha bor ta'kidlangan. Shunday qilib, "O'zbekiston Respublikasida 2030 yilgacha ta'limni rivojlantirish strategiyasi"⁴ ning asosiy yo'nalishlaridan biri norasmiy va norasmiy media ta'limni rivojlantirishdir.

Bular kasbiy rivojlanishning nisbatan yangi modellari bo'lib, ular o'qituvchi tomonidan boshqariladigan dasturlardan, jumladan, o'qish, mustaqil ta'lim, ishlashni qo'llab-quvvatlash materiallari va tizimlari, murabbiylik va onlayn ta'lim hamjamiyatlarida ishtirok etishdan mustaqil ravishda amalga oshiriladigan ta'limning turli shakllarini tavsiflaydi.

Norasmiy (NFE) va norasmiy (IFE) quyidagi xususiyatlarga ega: - NFE va XFO, qoida tariqasida, ta'lim muassasalaridan, shu jumladan korporativ o'qitish bo'limlaridan tashqarida joylashgan; - NFO va XMT odatda belgilangan jadvalga amal qilmaydi, ko'pincha to'satdan boshlanadi va vaqti-vaqti bilan, zarurat yoki ba'zi hodisalar bilan bog'liq holda sodir bo'ladi; - NFO va IFO kundalik hayot va ishning mazmuni va oqimi bilan bevosita bog'liq.

Bizning fikrimizcha, ijtimoiy tarmoqlardan foydalangan holda norasmiy yoki norasmiy ta'lim strategiyasini quyidagilar orqali ifodalash mumkin:

³ Licklider JCR, Veza A. Axborot tarmoqlarining ilovalari. IEEE Proceedings, 2018. № 66 (13). R. 30-46.

⁴ Castells M. Tarmoq jamiyati sotsiologiyasiga. Zamonaviy sotsiologiya, 2020, No 29 (50), B. 693-699.

1. Turli nuqtai nazardan o'rganish: Ijtimoiy tarmoqlar fikr almashishni qo'llab-quvvatlaydi, shuningdek, o'xshash odamlarni topishga yordam beradi. Ular, shuningdek, qiziqishlari o'xshash odamlar o'rtasida aloqalarni o'rnatishni osonlashtiradi.
2. O'z-o'zini tashkil etish va hamkorlikda o'rganish: Ijtimoiy tarmoq vositalari o'z mualliflarini o'rganish uchun shaxsiylashtirilgan ta'lim muhitini yaratishga yordam beradi. Garchi bu yagona ta'lim uslubini yaratmasa ham, o'quvchilar yolg'iz emas va o'z fikr-mulohazalarini olishlari mumkin.
3. Raqamli o'rganish: Viki, forum yoki bloglarni muntazam o'qish orqali yangi boshlanuvchilar geografik va dolzarb chegaralar bo'ylab mutaxassislardan o'rganish imkoniyatiga ega.
4. Bloglar va hamkorlikdagi o'quv vositalari o'rganish qobiliyatini ("o'rganish qobiliyati") rivojlanishiga yordam beradi: o'z fikrlari va mulohazalarini nashr qilish orqali kontent baholash uchun, shuningdek, keyingi rivojlanish uchun mavjud bo'ladi.
5. Ijtimoiy media aks ettiruvchi yozishni qo'llab-quvvatlaydi: Ijtimoiy media kontent oqimlari, fikr-mulohazalar va monitoring tartiblarini modellashtirish uchun oddiy, ammo samarali va mustahkam kodlash standartlaridan foydalanadi.

Xulosa

Xulosa o'rnida shuni ta'kidlash joizki, ta'limdagi ijtimoiy tarmoqlar nafaqat geografik yoki boshqa chegaralarni yengib o'tish, raqamli multimedia kontentidan foydalanish, balki ta'lim sohasidagi yangi pedagogik strategiyalar orqali bilimlarni tezroq yaratish va kengroq tarqatishga yordam beradi. -formal va norasmiy ta'lim. Ushbu istiqbolli strategiyalardan biri bu MOOK modeli - ommaviy onlayn ochiq kurslar va tengdoshlarni qo'llab-quvvatlash. Bunday modellardan foydalanish samaradorligi uchun shart-sharoitlarni aniqlash bizning keyingi tadqiqotlarimizning maqsadi hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Zolotuxin S. A. Elektron darslikni yaratishning asosiy tamoyillari // Pedagogikaning zamonaviy muammolari: fan paradigmasi va ta'limni rivojlantirish tendentsiyalari. - Kuban, 2022. - 152-157-betlar.
2. Levy P. L'razvedka jamoasi. Pour une anthropologie du cyberspace. Parij: La Decouverte, 2023 yil.
3. Licklider JCR, Veza A. Axborot tarmoqlarining ilovalari. IEEE Proceedings, 2018. № 66 (13). R. 30-46.

4. Gillmor D. Biz Ommaviy axborot vositalari: Xalq tomonidan o't puxta jurnalistika, odamlar uchun. O'Reyli, 2022 yil.
5. Finholt T., Sproull L. Ishdagi elektron guruhlar. Tashkilot fani, 2020, No 1. R. 41-64.
6. Castells M. Tarmoq jamiyati sotsiologiyasiga. Zamonaviy sotsiologiya, 2020, No 29 (50), B. 693-699.
7. Kross R., Parker A., Po'zbekak L., Borgatti SP. Biz bilgan narsalarni bilish: Ijtimoiy tarmoqlarda bilim yaratish va almashishni qo'llab-quvvatlash. R. Kross, A. Parker va L. Sasson (Tahrirlar), Bilim iqtisodiyotidagi tarmoqlar. Nyu-York: Oksford universiteti nashriyoti, 2003. 209-231-betlar.
8. Vong HK, Vong, RT O'qituvchilari: Keyingi avlod. ASCD Express maqolasi, 2008 yil, 1-7 yanvar.
9. Qarang: Surtaeva J. B. Norasmiy ta'lim sub'ektlarining korporativ madaniyatini shakllantirish shartlari [Matn]: referat. mumkin. ped. n. / J. B. Surtaeva. - Omsk, 2008 yil.